

Po pošti prejemam:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta " 13 " — " —
četrt " 6 " 50 " —
mesec " 2 " 20 "

V upravnštvu prejemam:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta " 10 " — " —
četrt " 5 " 50 " —
mesec " 1 " 70 "

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnino in inzerate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniši
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 9.

V Ljubljani, petek 12. januarja 1900.

Letnik XXVIII.

Časnikarstvo.

Znan je pregovor, da je časnikarstvo postalo v teku zadnjega stoletja nova evropska velmoč. Ni gostilne, ni kavarne, ni hiše, bi skoro rekli, ki ne bi imela svojega časnika. Brez dvojbe bomo na ti poti še mnogo napredovali. Ali je to zdrav pojav v narodnem življenju? Težko bi se dala taka trditev vzdržati. »Kaj je spis, pisal je nekdanji Louis Blanc, trajna beseda je, knjige ji dajo, da traja 10, 20, 100 let. In knjiga zadostuje mirno mislečim ljudem, ki ne čutijo potrebe hitrega spremena. Ali kedar ljudem možgani izplamte, če se iz vseh ustnic javljajo v žgoči govorici razburjene strasti, če v hitro živčem svetu jutranji dan današnjega požira — tedaj preneha doba knjig in prične se doba časnikov«.

V taki dobi živimo mi! Starih foliantov ne umevamo, zapuščene in prazne so knjižnice in le sem ter tja se najde redka izjema, ki išče znanstvenega berila: ves svet pa čita romane, novele in časnike. In človek, ki je vsak dan vsega leta čital svoj časnik, dozdeva se razsvitljen in vzvišen čez vse druge, postal je velik državnik, s suverenim zaničevanjem kritikuje vladno, cerkev, vero, politiko, narodno gospodarstvo in vse drugo, o čemur v resnici niti pojma nima.

Izpodkopuje se avtoriteta. Niti duhovske oblasti, niti posvetne moderni svet ne pozna več, avtoriteta je vsakdo sam, in ne da bi ljudje zapazili, je avtoriteta postal tisti, ki časnike piše in ljudi podučuje v svojem smislu. Bralec ne ve, kdo ga uči, in sramoval bi se čestokrat poduka, ko bi poznal, avtorje, a tako jih ne pozna in čestokrat tudi ne povprašuje po njih, ter je zadovoljen in ponosen, da si o politiki in gospodarstvu dela »svojo« sodbo.

Prenehal je časniški kolek in časniki se bodo brez dvojbe še bolj razširili, izumili so stroje, na katerih jeden stavec toliko opravi, kot dozdej štirje; kaj neki bode potem, če bodo ti stroji našli svojo pot v razne delavnice, ter znižali ceno časnikov in ti-

skovnih proizvodov morebiti na polovico sedanje cene?

Kdo utegne ceniti zlo, ki so ga časniki dozdej že napravili, in kdo ve povedati, kaj bo šele v bodočnosti, če bodo dobri ljudje spali, slabi pa tako marljivo sejali svojo setev, kot zdaj?

Revolucionarna reformacija je pred stoletji z veliko spretnostjo in nesramnostjo rabila časnikarstvo in vsled tega tako hitro se razširila.

»Da gilt nicht« mehr, was den Vorfahren heilig und ehrwürdig war, alles wird in den Koth gezogen,« tako je tožil nek pisatelj leta 1617.¹ »Die Presse war zu einem wahren Fluche der Zeit geworden.«²

Ne samo v verskem oziru tudi v gospodarskem postalo je časnikarstvo sedanjih dobi pogubno. Vsakrati človek, ki ima še iskrico krščanskega prepričanja, mora obžalovati napade, ki se javljajo v časnikih na verske naše svetine, a ravno tako mora vsak prijatelj delujočega ljudstva obžalovati, da nas vse podkupljeno časnikarstvo oklepa v spone kapitalizma. Mar ni vse liberalno časnikarstvo hoté ali nehoté v službi zlate internacionale, v duševni ali gmotni službi velikih denarnih podjetij?

Kdo plačuje velike kapitalistične liste in odkod prihajajo strupeni nauki in nazori, kojih so predala majhnih liberalnih listov polna? Vse iz enega vira.

To ne trdi morebiti le kak zaostal »klerikalec«, marveč tudi ljudje, o katerih bi se tako obsodba časnikarstva najmanj pričakovala. »Unser Hauptfeind, der Hauptfeind der gesunden Entwicklung,« rekel je Lasalle,³ »ist heutzutage die Presse . . . Die Presse ist in dem Entwicklungsstudium. auf welchem sie angelangt ist, der gefährlichste und wahre Feind des Volkes . . . Ihre Lügenhaftigkeit, ihre Verkommenheit, ihre Unsittlichkeit werden von Nichts übertroffen, als von ihrer Unwissenheit.«

¹ Janssen, V., 323.

² I. c. 583.

³ Schriften, I, 136.

Da, kdo bi znal naštet vse zgodovinske laži, kdo vsa vzlasti proti veri naperjena poročila, ki jih časniki prinašajo iz vsega sveta. Kar si je jeden izmislil, prepíše drugi, in tako jim gradiva nikdar ne zmanjka. Kdor takega časnikarstva ne zasleduje vedno, ne bo znal soditi njegovega pogubnega delovanja.

Velikemu zlu je treba v okom priti z dobrimi spisi in dobrimi časniki.

Že dne 22. februarja 1879 govoril je Leon XIII. katoliškim časnikarjem pomenljive besede: »Ko se je ves svet tako privadil časnikom in so ti nam postali nekaka potreba, delujete na to, da bo družbi in cerkvi v bran to, kar zdaj sovražniki rabijo v njuno pogubo. Res da katoliški časnikar ne more rabiti tistih sredstev, kakor nasprotniki, a prekosijo jih lahko z lepimi spisi in hitrim poročanjem vseh novic; da prekosijo jih lahko z znanjem, posebno pa z resnico, po kateri duh hrepeni, in katere oblast in lepota ste toliko, da se ji tudi nasprotnik ne more odtegovati. Zaželjeni smoter bodete najbolj dosegli z resno pisavo, ki se izogiba preostrih besedij, da bi duhov ne dražila. Ne delajte preveč strank, ne delujte za osebni prid zanemarjajoči občni blagor. Pred vsem skrbite, da bode vsi eno govorili in da med vami ne bo razdora. In l. 1891 je papež pisal avstrijskim škofom o časnikih: »Že dolgo želimo in opominjamo, da bi se delovanje katoličanov v spisovanju knjig in izdavanju časnikov bolj uredilo in razvilo. V vsakem narodu bodo dobri spisi pospeševali versko življenje in gmotno blagostanje, braneči narodne svetine in odvrčajoči nevarno dotiko z nasprotnikom, a ravno na Avstrijskem je treba posebne opreznosti, ker tam služijo najbolj razširjeni časniki ljudem, ki cerkev sovražijo, in ki s svojim denarjem lahko razširjajo take spise. — Zato si je treba prizadevati, da se takim spisom stavi nasproti dobri spisi enake vrednosti, da se odvrčajo sovražne pušice, da se odkriva goljufija in zavrne lažnjivi strup.«

Treba je, da ima vsak kraj v obran oltarja in doma svoj časnik, — pro aris et focis — ki naj bo tako uravnan, da ne bo nasprotoval škofovim nasvetom. Takim časnikom naj bodo duhovni naklonjeni, naj jim pomagajo s svojim znanjem, vsakrati mož katoličan naj pomaga po svojih močeh.«

Minola so odslej leta, a napredovali smo malo, vsaj ne toliko, kolikor je treba bilo, mesto, da bi sila družila dobro misleče ljudi, posrečilo se je nasprotnikom, po mnogih krajih tudi med katoličani napraviti razdor, ki je dobri stvari v veliko škodo.

Pri nas je hvala Bogu bolje. Krščansko misleči Slovenci smo sedaj jedini kakor malo kedaj, in to je prvi pogoj za napredek. Treba le, da vsakdo tudi glede časnikov stori svojo dolžnost s tem, da z naročevanjem, dopisovanjem in razširjanjem krščanskih listov postanemo vsi goreči apostoli krščanskega časopisja!

Velikonemska ideja.

Kaj je bila Nemčija pred sto leti in danes? Uresničile so se sanje nemških pesnikov, Nemčija je danes mogočna država, ki tekmuje z drugimi za prvenstvo na političnem in gospodarskem polju. V zadnjih desetletjih je nemška industrija nečuveno napredovala. Mesta so vidoma rasla, tovarne so se množile kakor gobe po dežju, in danes je Nemčija tudi na morju vevlast, s katero mora Evropa računati. Vzroki tega napredka in razvoja so jasni: Vztrajnost in odločnost merodajnih krogov, praktična razumnost in marljivost ljudstva v obče.

Kulturni in gospodarski napredek pa dandanes ni nikjer omejen na državne meje, temveč blagodejno vpliva na sosede, ki so vsprejemljivi za duševni in telesni napredek. In ravno vsled tega smemo trditi, da je kultura v širšem pomenu besede mejnarodna last. Narod je drugemu učitelj, ki posreduje pridobitve človeškega uma in dlana. Tem naravnije pa je, da spaja neka duševna vez narod, če tudi je politično razdeljen. In zato

LISTEK.

Šest dni v Italiji.

Spisal Martinkov.

(Dalje.)

Za prvo pot sem se nagledal Vidma, zato sem se vrnil proti kolodvoru v hotel. Med potom gledam fante z dežele, ki se peljejo na voze na vojaški nabor. To je vpitje in petje, še huje kakor pri nas, a videmskih meščanov to ne moti posebno, morajo že imeti trdnjše živce, kakor pa Ljubljanci; vsaj patrolje ni videti nikjer, kakor pri nas ob taki priliki. Nasproti mi pridejo tudi vojaki. Prav zali fantje so, če se ne motim, se jim pravi »Alpini«. Kmalu za njimi pride oddelek kavalarije. Ta mi pa ni ugajala. Konji so nekam majhni in čokati, nič vojaškega nimajo na sebi v primeri z našimi ogrskimi kopitarji.

Ob 10. uri sem zopet v hotelu. Ker se mislim odpeljati dalje po Laškem, naročim kosilo, a ker je bil »manzo pocco duro«, naročim si »zuppa di pane« in »vitello«. Zadnje je neka ondotna narodna jed, ki je pa znana tudi v ljubljanski okolici, zlasti na Posavji. Pozabiti ne smem, da so v hotelu, ki po svoji velikosti ni ravno zadnji in je dobro obiskan, po stenah krščanske podobe.

Zanimala me je posebno ona, ki je predstavljala morivnega angelja v Egiptu. To je nekaj strašnega. Na nebu se med črnimi oblaki razloči angelj, imajoč v roki bliske, spodaj pa se vidi v polmraku cele skupine mater, žalujočih po mrtvih prvorojencih, ki jih drže v naročju. In pri nas? Bog ne daj, da bi visela v naših hotelih podoba količkaj verskega značaja, to bi žalilo krivonosega agenta ali pa tudi naprednega domačina.

Okoli poludvanjste odrine vlak iz Vidma proti Benetkam. Meni ni bilo samo na tem, da gledam in spoznavam ondotno življenje po večjih mestih, ampak sklenil sem si ogledati, kako je v manjših mestih, zato se peljem za enkrat samo do Conegliana. Vožnja je kaj zanimiva. Vlak drči po ravnem polju. Vsaka njiva je okoli in okoli obrastena s trto, ki se steza od drevesa do drevesa. Od daleč se že vidi velik, prostran prod, po katerem drvi Tagliamento proti morju. Zelo je podobna ta reka Savi pri Ježici in Crnučah, le da je železnični most mnogo daljši čez Tagliamento, kakor čez Savo. Še daljši je nekoliko višje od železničnega mostu leseni most za vožnjo in pešpot.

V kupeju sem se seznanil tudi s Poljakom in njegovo soprogo, s katerima sem se razgovarjal dalj časa o Slovencih. Videti je bilo, da se precej pozna južnoslovenske razmere. Posebno je zanimal gospo naš jezik

in njegova izgovarjava. Zapisal sem, kolikor je bilo mogoče, nekatere naše besede ter jih bral, a tudi onadva sta jih izgovarjala prav gladko in hvalila, kako je naš jezik mehak in blagolassen. Naš razgovor poslušal je neki laški kapucin. Tudi on se je zanimal za to izgovarjavo, a kar šlo mu ni; nekaterih črk kar ni mogel spraviti iz ust. Stavim, da bi za celi svet ne spravil iz ust našega pregovora: »Z Ježice čez cesto v Stožice in iz Stožic čez cesto na Ježice«.

Med takimi prijaznimi in smešnimi pogovori minul je hitro čas, da sem komaj zapazil prijazna mesta Pordenone in Sacile in prav težko sem se poslovil ob klicu »Conegliano« od prijazne družbe. Conegliano je majhno mesto, šteje menda dobrih 8000 ljudi, a ima čudovito lepo lego.

Dočim leži Videm v ravnini, sloni Conegliano ob skrajnih izrastkih Alp, ki se na tej strani približajo železni cesti. Od kolodvora do mesta drži prijazen drevored, katerega sklepa neki častno zidan vhod kakor slavalok. Zdelo se mi je potrebno, da bi se dal malo pomladiti, zato stopim v brivnico. Bil je ravno prostor, zato pridem hitro na vrsto. Naposled izrazim brivcu željo, da bi rad koga dobil, ki bi mi pokazal znamenitosti mesta. Z veseljem se ponudi sam, da mi razkaže mesto. Ogledam si najprej ondotno glavno cerkev, ki ima v velikem ol-

tarju sliko od Cime, predstavljajočo Mater božjo. Cima je bil izvrsten slikar in tukajšnji domačin, ki je pa mnogo slikal v Benetkah. Živel je v začetku 16. stoletja. Njegov kolorit je tako živ in krasen, da se da primerjati s Ticianovim, včasih ga celo prekosi. Posebno se to kaže na sliki, predstavljajoči zaroko sv. Katarine z Jezusom v župni cerkvi sv. Roka, katero sva si tudi ogledala. Do sedaj nisem imel še prilike, da bi si ogledal navadno laško gostilno od znotraj, zato stopim v tako »locando«. Tu imajo sode prav ondi, kjer so pivci, ne v kleti, kakor pri nas. Vino točijo v majolike, držeče po liter, pol in še manj. Meni je to vse jako ugajalo. Bilo je pa tudi vse lepo snažno, a vino izborno. Meni se je zdelo vino nekoliko zapeklivo, zato sem ga le bolj po malem pokal, a moj »cicerone« je bil druge misli, ta je hitreje izpraznil posodo. Zapustivši gostilno greva po strmeji ulici proti gradu, ki se vzdiga nad mestom. Pet je bil nekam samotni in nevaren, vsaj meni se je tako zdelo, zato pustim svojega kašipota naprej, a jaz korakam za njim. Pa tako sumničenje od moje strani je bilo popolno neopravičeno, kakor sem se pozneje prepričal, no pa človek je med tuji zmijaz nekam nezaupljiv — kaj hočemo. Ko prideva vrh hriba na grad, razprostre se prekrasen razgled na mesto in okolico.

(Dalje sledi)

se nikakor ne čudimo, da avstrijski Nemci s ponosom zro na svoje krvne brate v Nemčiji in se čutijo kot sinovi ene matere.

Toda ta nemški narodni ponos je čimdalje ogromnejši in neznosnejši. Nemški šovinizem vzbuja vsepovsod resne pomisleke, kajti vsenemška ideja se širi že preko držav in naravnih mej ter sega na tuje ozemlje. Mi ne sodimo vseh avstrijskih Nemcev po Wolfu in Schönererju, vendar je istina, da se vedno množi število onih kričarjev, ki brezvestno lažejo o zatiranju Nemcev v Avstriji ter kličejo svoje brate onkraj črnožoltnih mejnikov na pomoč.

Sicer smo uverjeni, da uradna politika nemške države iz raznih vzrokov želi obstanek avstrijske države, toda kaj drugega je oficijelna politika, nego ljudsko mišljenje in gibanje. Knez Bismarck je sam priznal, da so k zjedinenju Nemčije največ pripomogli nemški učitelji, ki so širili nemško narodno idejo in mladino vzgajali v duhu nemške vzajemnosti. Že desetletja prej je bila Nemčija v ideji, v duhu zedinjena, nego se je izvršilo formalno zjedinenje raznih držav pod žezlom pruskih kraljev.

In taki nemški pesniki, učitelji, pionirji vsenemške ideje še niso izumrli. Pogosto so sejani po nemški državi ter gojijo težnje po vzrodu.

Tako je nedavno znani panteist Eduard pl. Hartmann v listu »Gegenwart« objavil članek, v katerem prorokuje bodočnost nemške države. On opisuje Nemčijo kot silni kolos, kot velikana na suhem in na morju, kot solnce, okoli katerega se sučejo manjši svetovi kot satelitje. No, mej te satelite prištevata tudi Avstrijo. On trdi, da velikomemški fantasti želijo, naj bi se one avstrijske dežele, ki so »davno pripadle Nemčiji«, združile z nemškim državnim telesom. Nemčija potrebuje pristanišča v Sredozemskem morju, zato mora Avstrija biti nemška.

Konečno pa nemški prorok zakliče pangermanom: »V istini potrebujemo pristanišča na Adrijanskem morju; Avstrijo bi bilo lahko dobiti, ali težko upravljati. Ko bi Avstrija bila naša, bili bi tudi katoliški poslanci, in morali bi tirati »rimske« politiko, kakor danes centrum odločuje v državi. Zato Avstrije ne moremo potrebovati, dokler se ne izvede agitacija: »Osvobodimo se od Rima!« Le tedaj pojde gladko, ko ne bode treba z mečem reševati srednje-evropsko vprašanje. Nemško Avstrijo vsprejeli bomo v svoj državni organizem, sklenili ž njo carinsko in vojno zvezo, kakor z Nizozemskim. Ogerska bode samostalna kraljevina, ki bode podpirala naše težnje. A treba je še čakati; potrebujemo časa, da si nabere moči za bodoče načrte in namene«. Tako torej, to je najnovejša nemška politična pesem, ki odmeva tudi po avstrijskih pokrajinah.

Ali je potem čudno, da se ne moremo ogrevati za zvezo z Nemčijo? Ali ni naravno, da nimamo pravega zaupanja do onih, ki hočejo graditi nemški most od severa do Trsta preko slovenske zemlje? Mi ne trdimo, da se nemški cesar vtika v naše notranje razmere. Tudi ne vprašamo, ali je on obsodil Badenijevi jezikovni naredbi. Istina pa je, cesar sam »Fremdenblatt« ne taji, da je prejšnja vlada posebno z ozirom na trojno zvezo preklicala jezikovni naredbi, kakor je moral svoj čas odstopiti grof Badeni iz istih razlogov.

Zato pa trdimo, da se preje radikalno ne premeni naš notranji zistem, dokler traje trodržavna zveza v sedanji obliki. Ali je to v korist državi, o tem naj razsojajo oni, katerim je izročena naloga. Naše trdno prepričanje je, da je v Avstriji nemogoče vladi dati brez Nemcev ali celo proti Nemcem. Istotako pa je nemogoče vladati tudi brez Slovanov ali celo proti Slovanom. Ravno Slovani morejo biti oni močni jez, ob katerem se bode razbila nemška povodenj. Zato kličemo: Caveant consules! Ko so spali, je prišel sovražnik...

Politični pregled.

V Ljubljani, 12. januarja.

Notranjeavstrijski položaj še sedaj ni pojasnjen, akoravno so gotovi viri pred nedavnim trdili, da dobi Avstrija novo ministerstvo že v prvi polovici t. m. Vkljub temu pa pl. Koerber le še ni zdvojil nad konečno rešitvijo težavne naloge in se še

vedno marljivo razgovarja z raznimi strankarskimi politiki. Predvčerajnjim je dalje časa konferiral s poslanci vitezom Jaworskim, dr. Kaizlom in dr. Ebenhochom, drugi dan dopoldne se je razgovarjal s posl. dr. Kathreinom in pozneje je skušal izvesti mnenje nemškega levičarja Pradeja. Kaj je bodoči mož govoril s prvoimenoanimi možmi in kaj je pri njih dosegel, javnosti še ni znano, ker menda ti možje strogo zaupnih razgovorov niso hoteli obešati na velik zvon. Bolj »vestene« je pa v tem oziru poslanec Prade, ki je takoj razbotal v svet svoje in Koerberjeve važnejše izjave ter s tem pokazal, kako dobro zna zastopati interese nemških levičarjev. Seveda mož ni povedal prav vsega, ker bi se morda nekoliko pokvaril »imenitni« uspeh te konference, marveč razodel je samo, da je razgovor trajal dve uri, da je pl. Koerber izjavil, da imajo ti razgovori samo značaj »neobveznih dogovorov«, ker še nima oficijelne naloge za svoje poskuse, ter konečno, da Koerber ne more izpolniti pogojev, pod katerimi so nemški liberalci voljni vsprejeti mesto ministra brez portfelja. Posl. Prade je baje tudi kar naravnost svetoval, naj se Koerber v tem oziru ne obrača na njegovo stranko. — O tej zadevi se bo sedaj posvetoval levičarski izvršilni odbor, ki je jedini kompetenten za tako važno razsodbo. Odbor se snide baje 17. t. m. Da se bode vsled tega znatno zavlekla rešitev krize, je umevno, in niti ob sklepu delegacijskega zasedanja ne dobimo novega ministerstva. — To pa ravno žele nemški levičarji, ker hočejo kar najdalje zavleči parlamentarno rešitev državnih potreb. To je pred vsem razvidno iz pisave dunajske židnije »N. Fr. Presse«, ki pravi, da je velike važnosti vprašanje, katere stranke bodo dobile vpliv pri bodoči vladi, ker se tu gre predvsem za odobrenje nagodbnih naredeb in posebno porazdelitvenega zakona. Ogerski ministerski predsednik je namreč izjavil, da pričakuje rešitve v najkrajšem času že z ozirom na to, da je kvota določena le do 1. julija letos. Stranke pa, si mislijo levičarji, katerim se s portfelji zavežejo roke, morajo glasovati za te naredbe. — V tem ravno tiči vzrok, da se zadeva tako dolgo zavlačuje in menda so tudi desničarji tako pametni, da ne bodo ničesa obljubili, česar ne smejo storiti. — To pa tudi kaže, da je pravno vprašanje sedaj še zelo v ozadju.

Skupni vojni proračun je avstrijska delegacija odobrila brez spremembe, le resolucija glede prodaje smodnika za streljanje proti toči je prodrla, ne da bi jo bila sprožila skupna vlada. Svojim izjavam mej sedaj dovršeno proračunsko razpravo so ostali zvesti samo češki delegati, ki niso hoteli dati glasov sedanji vladi iz dovolj znanih razlogov. Levičarji so bili razdeljeni, delegati ostale desnice so pa neustrašeno šli v boj za skupne potrebe. Grof Goluhovski je sedaj lahko ponosen na svoj uspeh, kar je v svojih govorih tudi opetovano pokazal, ko je nekako zapovedujoče odgovarjal na razne opravičene pritožbe glede armade. Posebno značilna je njegova izjava, da vojna uprava odklanja odgovornost za samomore v armadi, in da mora verski čuti prinesiti vsak novinec že seboj. Delegati bi bili tu lahko pojasnili, da je nemalo samomorov mej vojaki kriva prevelika strogost v armadi, ki v tem slučaju težko odklanja odgovornost. Ker se tiče verskega čuta, bi se mu lahko zavrnilo, da sicer nikdo ne ne pričakuje kdove kakih napredkov v verskem oziru pri vojaki, a skuša naj se ohraniti to, kar vsak prinese seboj, mesto da se mirnim očesom gledajo naprave in navade, ki vselej ne pospešujejo verskega čuta.

Bourgeois o položaju v Franciji.

Te dni se je sošlo nekaj članov francoskega republikanskega odbora, da izvedo nekaj republikanskih preosnov in načrtov. Pri tej priliki je imel znani vodja republikancev Leon Bourgeois daljši govor, v katerem je najprej obsodil Melinejevo politiko in povedal, da hoče sedanja vlada braniti le republiko. Potem je govornik prešel na bližnje senatne volitve ter govoril o programu radikalne stranke. Svaril je mož pred »reakcionarnimi elementi«, ki skušajo preosnovati republiko. To so ljudje, ki imajo na jeziku »domovino« in »armado«, v resnici pa pobijajo republiko. Konečno pa je jel udrihati po klerikalizmu ter naravnost zahteval

izjemnih zakonov proti raznim kongregacijam. No, ta republiko »ohranjujoči« govor ne bo Bourgeoisovim somišljenikom prav nič koristil, ker njih samih ne more bolj preslepiti, kakor so že, zunanji svet pa ve, da Bourgeois ni mož, kateremu bi se moralo vse klanjati.

Mej Nemčijo in Anglijo še ni definitivno rešeno preporno vprašanje glede zaplenbe nemških ladij v južno-afriškem vodovju. Poštni parnik »Herzog« je sicer že osvobojen, ne tako pa »Bundesrath«, na katerem je gotovim krogom v Nemčiji še največ ležeče. Nemška vlada je sicer dobila iz Londona noto, iz katere je razvidno, kakor sama pravi, da je v kratkem pričakovati povoljne rešitve spornega vprašanja, toda ljudstvo tega ne veruje, ker je trdno prepričano, da bo berlinska vlada storila vse korake, da izposluje od Anglije popolno zadoščenje. Toda tu se ljudstvo zelo vara, ker preveč zaupa državnemu tajniku Bülowu. Pomniti namreč treba, da vlada mej Berlinom in Londonom »Grossmutter-Politik«, in dokler se to ne sčereni, se Angliji od strani nemške vlade ne bo skrivil niti las. Bülow bo stvar že tako uravnal, da »zadosčenje« ne bo posebno veliko, na interese Nemčije in pa na splošno pravo se mu pa ni treba posebno ozirati.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 12. januarja.

Priprave za katoliški shod. Zadnji čas so se napravili potrebni koraki, da se osnuje pripravljalni odbor za II. slovenski katoliški shod, ki takoj prične s svojimi pripravljalnimi deli.

V II. rednem koncertu Glasbene Matice, v sredo dne 17. t. m. nastopi poleg c. kr. komornega virtuozu Fr. Ondříčka in pevskega zbora »Glasbene Matice« prvokrat samostojno novi šolski zbor, kateri se je v lanskem šolskem letu izobraževati začel, sedaj v II. oddelku šolsko petje glasbene šole obiskuje ter do danes rednih učencev tega predmeta nad 120 mladih pevskih sil šteje. Pri prvem svojem nastopu v koncertu pel bo ta zbor štiri večje zборе in sicer Haydnov velečasten zbor »Nebesje oznanja mogočnost božjo« iz oratorija Stvarjenje; Anton Foersterjevo skladbo »Beseda sladka, domovina«, mešan zbor a capella (kateri se pri tej priliki, kolikor je nam znano, sploh prvokrat v Ljubljani v javnem koncertu izvajajo), — dalje poje prekrasni tretji zbor »Eia mater, fons amoris« iz Ant. Dvořákovve velike skladbe Stabat mater in slednjič iz Händelovega oratorija »Mesija« mogočno velečasten zbor »Aleluja! Bog naš gospod vladar je mogočen«.

Od ljubljanskega magistrata smo prejeli nastopne vrste: V smislu sklepa občinskega sveta z dne 29. m. m. prosim sl. uredništvo — oprt na § 19 tiskovnega zakona z dne 17. decembra 1862 drž. zak. št. 6 ex 1863 — da glede na opomnje, ki so v 294. št. »Slovenca« z dne 23. m. m. priobčene bile pod zaglavjem »Ljubljanski občinski svet in škofovi zavodi« blagovoli priobčiti naslednji uradni popravek: 1. Ni res, »da škof ne bo zidal v Ljubljani zavodov, ker mu stavijo na magistratu nalašč take zapreke, da jih mora prestaviti iz Ljubljane«; res pa je, da mestni magistrat knezoškofu glede gradnje njegovih zavodov nikakih zaprek stavil ni. — 2. Ni res, da je »Narod« zapovedal, da zavodov ne sme biti v Ljubljani in da so ga mestni zastopniki poslušali; res pa je, da občinski svet o tej zadevi, ki je bila na dnevnem redu seje dne 19. decembra m. l., sploh še sklepal ni, ker je meni tega dne došlo z dne 16. decembra m. l. datovano pismo, s katerim je knezoškof preklical svojo dotično pri mestnem magistratu vloženo prošnjo. — 3. Ni res, da bi ta sklep naredil kako škodo ljubljanskemu mestu; res pa je, da tega sklepa še bilo ni in da se zato — dokler knezoškof ne da občinskemu svetu prilike, da o stvari sklepa — o kakej škodi sploh govoriti ne more. — 4. Ni res, da bi občinski svetniki hoteli tudi nunske šole iztisniti iz Ljubljane; res pa je, da se o čem takem v občinskem svetu še nikdar govorilo ni in da med mestnim magistratom in c. kr. mestnim šolskim svetom po jedne, ter med uršulskim samostanom in vodstvom uršulskih

javnih šol po drugej strani vlada najprijaznejše razmerje. Župan: Iv. Hribar.

Goriške novice. V torek zvečer se je hotel v vojašnici na goriškem gradu neki vojak ustreliti. Prvi strel ga ni zadel, ko je vojak drugič poskušal, so ga tovariši zadržali. — Znani Adolfo Codermaz baj« zapusti Gorico in se za vedno preseli v blaženo Italijo. Srečno pot! — Krčmarji v Gorici morajo od novega leta sem zapirati že ob deseti uri zvečer. Ker je za gostilne, koder se ustavljajo ljudje z dežele, ta naredba neumestna, hočejo se pritožiti na pristojno mesto. — V Kanalu so na pokopališču neznan ljudje dne 9. t. m. odkopali neki grob. Razširila se je namreč govorica, da je bil v tem grobu skrivaj pokopan Križnič, kovač iz Deske, ki je minulo leto zginil. Našli niso ničesa. Sedaj sodišče zasleduje ponočne grobokope. — V noči od 7. na 8. t. m. so v Tržiču tatje ulomili v davkarjo, da bi oropali blagajnico, v kateri je okoli 40.000 kron denarja in nad 100.000 depozitov. Ropot pa je preplašil ptičke, da so lačni odleteli.

Štajerske novice. V Št. Ilju v Slov. goricah je razpisana nadučiteljska služba. Nemci po svojih listih prigovarjajo nemškemu učiteljem, ki so usposobljeni tudi za slovenski pouk, naj prosijo za to mesto. Prošnje je treba vlagati do 31. t. m. Mi pa upamo, da se bodo zganili slovenski učitelji in prosili za to mesto, ki je v narodnem oziru velike važnosti. — Novi sodnik v Ptuj, dr. Glas, je odločen nemški nacionallec. Ker je še pristav dr. Bošek, ki je zmožen slovenščine, premeščen v Ljubno med Nemce, ni sedaj v Ptuj nobenega sodnika, ki bi bil popolnoma zmožen slovenščine. — Okrajni zastop marenberški je za tekoče leto sklenil 33% doklad. Lepo je to nemčursko gospodarstvo! — Dne 8. t. m. zvečer so se fantje pri Sv. Marku poleg Ptuja iz gostilne gredoč sprli. Neki Matečev Jože z nožem zabode v vrat Vida Bezjaka, da je bil kmalu mrtev. Nesrečno žganje! — Na Ponikvi je umrl 65letni posestnik in vrli narodnjak I. Sovič.

Od Rečice v savinski dolini, 10. januarja 1900. Nekateri ljudje se zdijo sami sebi neprimerljivo pametni, kadar počenja usodne neumnosti. Dopisnik v »Slov. Narodu« iz našega okraja hodi okoli z zmagovalnim obličjem, a pravzaprav škoduje sebi in slov. ljudstvu. Le vlezimo se štaj. Slovenci v prihodnjem stoletju v grob, če se začne tudi pri nas bratomorni prepri! Vse govori, da je omenjeni dopisun redkobrk mladenič, ki je nedavno prišel čez mejo v Zadrebško dolino, kjer je začel trgovino. Vse govori, da je on moralni ali celo dejanski povzročitelj atentata, ko je v Šmartnu pri Gornjem gradu priletel kamen v voz mirnih popotnikov. Njegovo ime je nekoliko v sorodstvu z besedo »šlendrijan«. Ta gospodič je prinesel svoj »punkelječek« v naš okraj in v njem nič drugega, nego kranjski prepri, katerega tukaj prodaja. Radi sprejemamo tudi od nasprotnikov dobre misli, vodilne ideje. A to vedno in oholo pisarenje o našem kmetijskem društvu s pravico konsumnega že preseda vsem. Najprej so se dopisi naslavljali iz Mozirja, kar je ustavil kategoričen popravek v »Slov. Narodu«. Potlej so se naslavljali iz našega trga, iz Gornjegrada in slednjič iz gornjegraškega okraja. Reklo se je, da bo naše društvo mrtvorojeno dete. Ko je pa vendar zakričalo pri rojstvu, da se je daleč čulo, prerokovali so mu kratko življenje proti izkušnji, da na glaslu močni otroci ne umrjejo kmalu. V zadnjem dopisu v »Slov. Nar.« od 5. januarja t. l. mu obetajo še dve leti življenja. To je slično, kakor o klerikalnem zmaju, katerega so že poteptali, pomorili, a še vedno živi. V dopisu od 5. jan. t. l. prime dopisun za staro orožje vseh solistov. Ker ne more stvari do živega, napada osebe, zlasti uslužbenice konsumnega društva, in našteva njih napake. To so Vam fenominalne ideje! Obmejni štaj. Slovenci, ki se borite s politično in gospodarsko močnejšim nasprotnikom, koroški Slovenci, ki se vojskujete za narodne šole, delavci in delavke, ki stočete pod socijalno bedo, pustite vse drugo, glejte, strmite, kakšne uslužbenice ima konsumno društvo na Rečici! Vi slov. deželni in državni poslanci skupaj, skupaj k posvetoivanju in zborovanju, da sklenete ostro re

solucijo proti trem osebicam konsumnega društva na Rečici!! Revni »Slov. Narod«, s čim bi našel svoje zavajoče predale, če ne bi bilo tega društva, ko je vendar zadnji dolgovozni dopis o tem društvu že blizu deseti! Blagoslovilja dan ustanovitve tega društva, blagoslovilja ga s solzami! Če Ti zopet zmanjka gradiva, poročaj, kake napake imajo, kakšne gnusobe počenja miši in podgane v tem društvu! Gospodine Malovrhe, pod Vašim uredništvom je postal »Sl. Narod« list za cronique scandaleuse t. j. klatarski list nad in pod črto. Kaj porečete, ako mi objavimo pikantne dogodivščine, katere ste Vi doživeli v spodnještaj. župniščih a la Sv. Jedert nad Laskim, sv. Marjeta pri Rimskih toplicah itd. O, lepa si oda Horacijeva, ki slaviš tatov boga, Merkurija! — Dopis smeši tudi sv. mašniško posvečenje. To je najbrž skrpucalo uredništvo in pritaknilo. Ne moremo si med nami misliti tako frivolnega človeka, ki bi smešil, kar je nam sveto. Te vrste zopet pričajo, kako prav je svaril Vaš prevzvišeni knez in škof svoje vernike pred »Slov. Nar.« — Končno dopisnik se zadnje volitve napeljava na svoj min. Izid teh volitev so določile krajevne razmere in nič družega. Sicer se pa upravičeno bojimo, da se bo sedaj začelo nemškutariti tudi po našem deviško slovenskem okraju. Ali bo prihodnje stoletje naše, slovensko?

Iz Središča se nam piše: Kakor je »Slovenec« že poročal, je umrl zadnji dan preteklega leta dne 31. decembra na Dobrni pri Celju pred. gospod Karol Gajšek, zlato-mašnik, častni kanonik, knezoškofijski konzistorijalni svetovalec, odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono in spominsko svetinjo za 40letno službovanje, vpokojeni župnik in dosluženi dekan v 73. letu svoje starosti. Njegov prav lepi pogreb se je vršil dne 2. t. m. Velika množica ljudij, ki so se sešli tudi od sosednjih župnij, ter 22 njegovih sobratov ga je spremljalo k zadnjemu počitku. Blagi pokojni je bil rojen dne 20. oktobra 1826 v Vojniku in v mašnika posvečen dne 6. julija 1848. Služboval je kot kaplan v Galiciji, na Vranskem, v Laškem trgu, pri Sv. Martinu pri Slov. Gradcu, v Škalah, Grižah in na Vidmu. Postal je potem provizor in župnik pri Sv. Florijanu na Boču. Odtod pa se je preselil na Dobrno, kjer je župnikoval blizu 30 let od leta 1869 do 1899. Imenovan je bil na Dobrni tudi še dekanom, a je moral to dostojanstvo odložiti vsled noge, ki mu jo je pohabljal huda in nevarna bolezen pred petimi leti. Pokojni mož je bil blagega značaja, duhovnik skoz in skoz. V javnosti ni nastopal, najmanj pa na političnem polju, delal pa je tem neumornejše v vinogradu Gospodovem. O tem more najbolj pričati župnija dobrnska sama in vsa njena okolica; o tem priča tudi cerkev Matere Božje, ki se sme ponašati s svojo znotranjo in zunanjo lepoto, katero jej je oskrbel za čast božjo vneti pokojni gospod. Kakor že rečeno, mu je huda in nevarna bolezen pohabila nogo tako, da mu skoro prav nič več ni mogla služiti. Opiral se je torej blizu štiri leta na berglje in se dal voziti na majhnem vozičku. Vkljub temu je še opravljal svoje dolžnosti skoro vedno doma in v cerkvi do lanskega poletja ter je bil v svoji veliki nadlogi vendar skrajno potrpežljiv in v božjo voljo udan. S svojo prijaznostjo in ljubeznjivostjo si je pridobil veliko prijateljev in čestilcev ne le med svojimi soprobrati, ampak tudi med laiki iz vseh stanov, posebno pa med topličarji, ki pohajajo dobrnske toplice. Zato pa je bilo tudi njegovo ime znano na daleč. Leta 1893 je bil postal častni kanonik ter konzistorijalni svetovalec in ko je leta 1899 obhajal svojo zlato mašo, spomnil se je njegovih velikih zaslug v cerkvi in šoli tudi presvetli cesar, ki ga je odlikoval z zlatim zaslužnim križcem s krono. Ker so njegove moči jele lansko spomlad vidno pešati, podal se je v pokoj, kateremu pa je sledil primeroma v kratkem času večni pokoj, katerega mu pač mora vsak želeči, ki je kedaj imel priliko ga spoznavati in z njim občevati. R. I. P.

Koledarski kolek. Včerajšnja uradna »Wiener Ztg.« je objavila naredbo fin. ministerstva, da se more do konca septembra t. l. zahtevati povračilo za koleke od neprodanih in neobrabljenih koledarjev. To povračilo pa more zahtevati le tisti, ki je

kolek plačal, torej založniki domačih in prodajalci inozemskih koledarjev.

Iz Reke. Dne 10. t. m. pokopali smo našega blagega prošta Nikolaja Fulvija Rečana, opata s. Jacobi ad Palum (Opatija). Služboval je nekelej v Kuželu ob kranjski meji in v Lokvah, od koder je prišel pred devetimi leti v reški kapitelj. Pokojnik se je rad spominjal svojega službovanja ob meji slovenski, kjer je večkrat v dotiko prišel z onostransko duhovščino in narodom, čegar vesele pesmi so mu ostale vedno v spominu. Bil je dober duhovnik, mož blagega in mirnega značaja, obče zelo priljubljen, kar je pokazala obilna udeležitev pri sprevodu, katerega se je udeležila tudi hrv. sušaska gimnazija. Došlo je obilno število duhovnikov in redovnikov, dobro je bila zastopana tudi tržaška škofija. Škoda da ni mogel doiti nikdo iz Senja, kjer je besnela strašna burja, in zaprečila odhod parobroda, dočim smo imeli v Reki popolnoma tišino. Počivaj v miru, blaga duša. — Naša v svečenstvu že tak nepreobitna škofija — zgubila je v malo dnevih tri delavne moči, dobre duhovne. Poleg pok. prošta umrl je v Starem gradu pod Senjem tamkajšnji župnik Ivan Kap. Turina, še v jakih letih. Bil je dober duhoven, pred kratkem imenovan »prisednik duh. stola« in podarcidjakon ali dekan, značajan Hrvat. V Grižanih v Vinodolu pa je bil 10. t. m. pogreb Mat. Martinčiča, župnika — ki je še le pred kratkim došel tje iz Gerova. — Tukaj se nekaj sliši, kakor da bi se imela vrniti v Reko v sodnjo zopet hrvaščina z hrv. zakonikom — kar bi bilo prav in pošteno, da se popravi storjena krivica — ali kedo zna, kaj za tem grmom tiči, korist ali pa še večja nevarnost? Reški mažarski tednik »Teragerpart« premenil se je v dnevnik. Gotovo mora imeti več podpore kot bravcev, čeravno Mažari pridno skrbijo, da se njih govor po mestu širi, ker ei so začeli tudi sluge in služkinje in druge enake s Mažarskega naročati. Ali morajo tudi za te novine izhajati — kali?

S Trsta. Naše svetišče je bilo tudi v pretečenem letu dobro obiskano. Obhajancev samih bilo je skupno 3400, sicer nekoliko manj, kakor v pretečenem letu ko jih je bilo nekaj čez 3700, ali ozreti se mora na to, da je bilo ravno ob glavnih shodih slabo vreme, in da so materialna sredstva pretečeno leto bila mnogo slabša. Vendar se je ne glede na to v zadnjih desetih letih število pobožnih podvojilo. Največji broj romarjev je seveda Hrvatov, saj smo na Hrvaskem, ali veliki broj je — treba reči tudi Slovencev, zlasti Notranjcev, saj se hvala Mariji poznanje tega starodavnega svetišča zopet širi. Namenjenih je bilo nekoliko stotin romarjev iz Slavonije, ali ker niso mogli dobiti popusta na železnici, morali so za letos izostati. Upamo, da bodo to leto priveditelji romanj od tam srečnejši. Bili sti na potu v Loreto tukaj dve romanji z Ogerskega, vsakikrat po par stotin in še več. Pri enem teh romanj imeli so slovaški, mažarski in nemški nagovor. — Poročenih je bilo letos v naši romarski cerkvi 211 parov, a v župni tržaški cerkvi 72 parov, v tej zadnji cerkvi 271 krsčenih; pokopanih je bilo 157. — Prilagam vijolico, katera se je razcvetela letos, te dni, na našem vrtu zunaj na prostem. Vreme smo imeli decembra meseca mrzlo, tudi nekaj snega, ki pa ni trajal dolgo, — dalje časa so ga imeli okolo Opatije na istrski strani, potem je bilo deževno, zdaj se je začela zopet nekaj inalo burja oglašati, katero pa imamo raje nego dež.

Opatija v nevarnosti? Z vsi rezervi poroča neki ondotni list, da so zasledili pod Opatijo polno votlin in da je velika nevarnost za celo zdravilišče. Ravnateljstvo zdravilišča je naročilo dvema francoskima inženjerjema, naj se poučita o zadevi.

Imenovan je poštним praktikantom Anton Dulansky iz Gorenje Save, in sicer za Ljubljano

V Dubrovniku je pri dopolnilni volitvi za deželni sabor zmagal skupni hrvatski kandidat E. Katič. Dobil je 180 glasov, italijanski protikandidat Božo Banac je dobil samo 53 glasov. Srbi se niso udeležili volitve.

Za tifuzom obolelo je te dni na Raketu pet oseb v štirih hišah in sicer skoro istodobno. Kako je bolezen nastala, se ne

ve, sodijo pa, da je temu vzrok ondotna pitna voda.

Opuščeno društvo. Podružnica Ljubljana strokovnega društva avstrijskih slikarjev, pleskarjev in lakirarjev se je razšla, ker se udje niso za društvo nič zanimali. Bila je v socijalnodemokratskem smislu ustanovljena

Jurij Schönerer se je že naveliča čakati, da dobi 10.000 odpadnikov, in hoče dne 15. t. m. izstopiti iz katoliške cerkve. Le to še ni gotovo, ali hoče osrečiti protestante ali starokatolike.

V vodnjak je padel minulo soboto v Širokoseti pri Kanderšah delavec Anton Mrzel, ki ga je ravno kopal, in se pri padcu tako poškodoval, da je kmalu nato umrl.

Tatvina v cerkvi. Iz cerkve Presv. Sreca Jezusovega v Ljubljani so ukradli tatje raz altarja križ.

Sram jih bilo! Naši ljudje so si povsod enaki. Ako znajo drobiti nekaj nemških besed, ponašajo se z njimi povsod kakor papagaji. In vendar smešijo svoj materinski jezik in sebe. Tako je te dni neki slovenski trgovec v Trstu na svoje slovensko pismo dobil od nekoga iz Bele krajine naslednji grozoviti odgovor: »Ich habe Ihnen nachricht bekomen es ist doch Corjes mit diesse preis jeder Zeit anderst Senden Sie mir 50 Kilo feigen a 17. fl. in kleine krence ist 8.50 100 Ko Rožice ist 10 fl Bahn Station Karlstadt Creatien. Rechnung Post Veinnitz Untr Krain Grisse Sie N. N.«

Utopljenec. Dne 10. januarja pozno zvečer so na Savo, južne železnice, v mrtvašnico pripeljali moškega utopljenca, kateri utegne biti 20 do 30 let star. Bil je popolnoma nag, le čevlje je imel na sebi; glavo golo brez las. Morda je bil že dalj časa v vodi. To je tretji utopljenec v enem letu! Skoro gotovo je utopljenec pilosekar Josip Valand, ki je nenadoma izginil iz Ljubljane.

Utopljenka. Iz Semiča dne 11. jan. Dne 8. t. m. je nenadoma umrla Marjeta Baben z Vrtače št. 11 pri Semiču. Zjutraj je bila še pri sv. maši, okoli 10. ure pa je šla na Krupo prat. Ko je prala, se ji je zvrtilo v glavi, da je padla in se znatno ranila na glavi. Prišla je ob zavest in se utopila, dasi je voda na tem mestu zelo plitva. Ob treh popoldne so jo našli v vodi. Zapustila je več nedoraslih otrok. Prejšnji dan je bila pri sv. spovedi in sv. obhajilu, zato upamo, da je bila pripravljena.

Razpisuje se mesto poštnega odpravnika pri c. kr. pošttem uradu na Viču proti pogodbi in kavciji 400 K, letna plača 300 K in uradni pavšal 80 K. Prošnje v teku treh tednov na pošto in brzojavno vodstvo v Trstu

Vinar na dopisnici. Mnogo kazen po vinarju smo že morali plačati za doposlane nam stare dopisnice. Mnogi pa tudi vinarsko marko pritisnejo k stari. V Gradcu je nekdo, ker ni imel vinarske znamke pri rokah, kar vinar pripečatil na dopisnico in zatrjevalo se nam je, da je bil tudi pripet na dopisnici veljaven.

Kronska denarna veljava pred sodiščem. Veliko zmed in napak vsepovsod napravlja novo uvedeno štetje v kronah namesto goldinarjih. Tak dogodek se je dogodil nekje pred sodiščem. Šlo se je za 400 gld. dolga, ki se je moral z obrestmi po 5% plačati. Sodba se je glasila: Dolžnik ima plačati v novem denarju 800 kron z 10% obrestmi!

Iz uredništva. Na Japonskem nekje so imeli pred vhodom v uredniške prostore velikega lista na vratih zapisano z velikimi črkami: Vstop dovoljen le proti vstopnici, ki se plačuje z rokopisom — Pri nas sicer nimamo tega napisa pred vhodom v uredništvo, vendar pa naravnost izjavljamo, da ne bomo vrat pred nosom zaprli nikomur, ki se skaže s tako vstopnico.

Analfabeti v Avstriji. Koncem leta 1899 je bilo analfabetov: Na Nižje-Avstrijskem 3%, na Predarljskem 3%, na Tirolskem 3%, na Gor. Avstrijskem 3%, na Solnograskem, Moravskem, Českem in Šleziji po 4%, na Štajerskem 10%, na Koroškem 13%, na Goriškem 21%, na Kranjskem 23%, v Dalmaciji 58%, v Istri 48%, v Galiciji 60%, v Bukovini 70%.

Najdražja mesta v Avstro-Ogerski so: 1. Karlovi vari, 2. Budimpešta, 3. Dunaj

in Trst, 4. Reichenberg, 5. Solnograd, Brno in Praga, 6. Inomost in Aussig, 7. Lvov, Krakov, Olomuc, Gradec. Najceneje se živi v Versecu na — Ogerskem.

Nekaj statistike iz Avstro-Ogerske. V totranski državni polovici je najbolj razširjena bolezen jetika; pomori namreč 134 odstotkov prebivalcev. Na Ogrskem pa jih največ pobere prirojena življenjska slabost. Dočim jih pri nas umrje za to bolezen 69 odst., jih umrje tam več nego še enkrat toliko, namreč 146 odst. Zato pa narašča prebivalstvo v Avstriji za 13 odst., na Ogrskem le za 11 odst. In tako je v zadnjem petdesetletju zaostalo Ogrsko za cele 4 odst. — Najbolj zdrava dežela v monarhiji je — kakor znano — Tirolsko, kjer uka od 100 oseb 34 starost čez 60 let, in od sto otrok pobere smrt le 36 pod petim letom. Najslabše v tem oziru je v Bukovini. Tu doživi od 100 ljudi le 12 šestdeseto leto, in otrok pomrje pred petim letom več nego polovica, namreč 59 odst. Tudi po spolu niso jednako razdeljeni. V deželah onstran Litve pride na 504 odst., ženskih 496 odst. možkih, tostran Litve pa je med 100 osebami 51 ženskih in 49 možkih! — Ženijo se na Ogrskem rajši nego pri nas; tu je namreč oženjenih 168 odst., tam pa 202 odst. — In še židov ne smemo izpustiti. V tem oziru je pač najsmrečnejše mesto Brody, na 100 prebivalcev pride 81 židov. Tudi Tarnopol z 51 odst., Kolomea s 54 odst. in Stanislav s 50 odst. imajo dovolj. Kakšno življenje mora biti v teh mestih, če že na Dunaju 9 odst. židov dela take preglavice. In v Buda-Pešti jih pride na sto glav 21!

Za inserate izdajo nekateri trgovci vsako leto velikanske svote, a vse gotovo presega filadelfijska tvrčka Wanamaker. Naročila je namreč pri »Philadelphia Recordu« za eno leto stran in plačala za to nič manj nego milijon dolarjev. Kake dohodke mora pač imeti Wanamaker, ki ima poleg tega še veliko prodajalno v New-Yorku in plačuje svoje oglase še mnogim drugim časopisom!

Vedeževalk v Parizu je 1921 takih, ki na karte prorokujejo bodočnost, 108 modre žene prorokujejo z rok, 74 je pa somnambul. Za manj nego 20 frankov ne morejo videti v bodočnost.

Nad 100 let starih oseb je po najnovejši statistiki: Na Švedskem 18, Norveškem 23, Škotskem 46, Nemškem 78, Francoskem 243, Angleškem 146, Španskem 401, Irskem 578.

»Journal de Bruxelles« je najstarejši bruseljski list v francoskem jeziku. Prišel je namreč izhajati v Lutihu l. 1820 in se je l. 1840 preselil v Bruselj. Izprva je bil v verskih vprašanjih mlačen, s časom pa je vedno odločneje zagovarjal katoliška načela in ljudske pravice. Sedaj je vladno glasilo.

Društva.

(Društvo »Pravnik«) v Ljubljani bo imelo svojo redno glavno skupščino v sredo dne 24. januarja t. l., zvečer ob 8. uri v »Narodnem domu« (v pritični sobi na levo). Dnevni red: 1. Nagovor načelnikov. 2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju. 3. Boročilo blagajnikov. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Volitev: a) društvenega načelnika; b) 10 odbornikov; c) računskih preglednikov. 6. Posamezni nasveti. — K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

(Mestna hranilnica v Kranju.) V mesecu decembru l. 1899 vložilo je 287 strank 64.836 kron 10 v., dvignilo pa 151 strank 39.555 kron 7 v.; 13 strankam izplačalo se je hipoteknih posojil 27.700 kron. — Stanje ulog iznaša z dnem 31. decembra 1899. leta 1.970.630 kron 69 v., in sicer brez kapitalizovanih ulozkih obrestij, stanje hipoteknih posojil pa 1.266.940 kron 60 vin. in denarni promet iznašal je meseca decembra 1899. leta 157.427 kron 37 v.

(Hranilnica in posojilnica Raiffeissenova pri Sv. Kunigundi na Pohorju) je imela svoj ustanovni shod minulo nedeljo po večernicah. Kmetje naši so se zbrali v jako obilnem številu. Z velikim zanimanjem so poslušali razlaganje združnih pravil, katera jim je jasno in poljudno pojasnjeval revizor »Zveze slovenskih posojilnic« v Celju, g. Franjo Jošt. Včeraj je bilo novo izvoljeno načelstvo pri c. kr. notarju v Konjicah, da se e oskrbela postavna legalizacija za registriranje pri c. kr. okrožnem kot trgovskem sodišču v Celju. Bog blagoslovi novo podjetje in prosper gospodarske organizacije naših kmetov na zele-nem Pohorju.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 12. januv. Sekcijski načelnik v naučnem ministerstvu Režek je še vedno odločen za češkega vitez Chlendorfski za poljskega ter grof vitez Ozyhlarz ali pa grof Knoll za levičarskega ministra brez portfelja. — Pl. Koerber je včeraj konferiral s posl. Funkejem.

Dunaj, 12. januv. (C. B.) Avstrijska delegacija je v današnji seji brez spremembe vsprejela izredni vojni proračun ter proračuna skupnega finančnega ministerstva in najvišjega računskega dvora. Nato se je pričela razprava o proračunu za mornarico.

Dunaj, 12. jan. V kratkem se snidejo veljaki nemško-liberalnih strank, da se izjavijo, ali so zato, da se Körberjevemu ministerstvu pridruži tudi zapnik nemško-liberalne stranke. Ta baje ni temu nasprotna, vendar je mnenja, da bi tako imenovanje ne doseglo svojega namena.

Vojska v Južni Afriki.

Rešitev za nesrečno Whithovo posadko v Ladysmithu se bliža, tako trdijo angleški listi. Maršal Roberts in general Kitchener sta že došla v Kapstadt in 1200 strežnikov za ranjence je odšlo iz Durbanu. Vse to kaže, da Buller ne bo več dolgo odlašal z odločilnim korakom. Mož se je bržkone ustrašil prihoda vrhovnega poveljnika ter se mu hoče predstaviti v Durbanu kot zinagovalec. Ali se mu posreči?

Londonskim listom so sedaj došla obširnejša poročila o velikanskem burskem porazu pri Ladysmithu. Nič manj kot pet mož so jim Angleži ubili in 15 je ranjenih. Streljali se je na burske čete s šestimi baterijami. Največ so trpeli Oranji, katere so Transvalci potisnili v prve vrste, ker je baje tako velel predsednik Krüger. Angleška izguba je zelo minimalna. Temu senzacnemu poročilu se dostavlja, da so poraženi Buri 8. t. m. zopet jeli streljati na Ladysmith.

London, 12. januv. Parlament se mogoče snide že 30. t. m.

London, 12. jan. General Methuen je zadnje dni obolev in se bržkone poda v domovino.

London, 12. jan. „Standardu“ trzovjavljajo iz Durbanu, da je 1200 indijskih strežnikov odšlo v ponedeljek proti Colenso, iz česar se da sklepati, da se Buller pripravlja na večjo akcijo.

London, 12. januarja. Iz Modder-Rivera poročajo, da Buri niso prišli v Douglas (?).

London, 12. jan. Reuterjev urad poroča iz Rendsburga 8. t. m.: Odkar se je pripetila nezgoda polku Suffolk pri Colebergu, je vse mirno na bojišču. Angleži vztrajajo na svojih postojankah. Sovražnik skrbno čuva zvezo s severom.

Zaročenca.

(I promessi sposi.)

Milanska povest iz sedemnajstega veka. — Laški spisal Alessandro Manzoni, prevel I. B.—č.

(Dalje.)

„Seveda moram o tem že nekaj vedeti“, reče Renzo že precej v ognju, „saj ste mi te dni sem uže dovolj belili glavo s temi stvarmi. In sedaj še ni vse urejeno, vse storjeno, kakor bi moralo biti?“

„Vse, vse, vam se seveda zdi: vse. Bedak sem jaz, ker zanemarjam svojo dolžnost, da

ne mučim ljudi. Sedaj imam dovolj — jaz vem, kaj govorim. Mi ubogi kurati smo mej nakovalom in kladivom. Vi nestrpnost, jaz vas obžalujem, ubogi mladenič; toda naši predstojniki... dosti, vse se ne sme povedati. Mi smo tisti, ki se nam pri tem vedno najslabše godi.“

„Toda razložite mi vendar, katera je tista ceremonija, ki je je še treba, kakor pravite; in storjena bode takoj.“

„Ali veste, koliko je razvezujočih zadržkov?“

„Kaj hočete, da naj jaz vem o zadržkih?“

„Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas. Si sis affinis...“ začne don Abbondio šteti na prstih.

„Vi me hočete imeti za norca?“ prekine ga Renzo. „Kaj naj storim z Vašim latinarum?“

„Ako tedaj ne umete teh stvari, potrpite in zaupajte onemu, ki jih ume!“

„Tedad!...“

„Počasi, dragi Renzo. Ne razjarjajte se preveč, saj sem pripravljen, vse storiti — vse, kar je v moji moči. Jaz bi vas rad videl zadovoljnega, jaz vam želim vse dobro. Ej!... če pomislim, kako dobro se vam je godilo. Ničesar vam ni nedostajalo; pa vas prime muha, ženiti se...“

„Kaj govorite, gospod?“ vzklikne Renzo, na pol začuden, na pol razjarjen.

„Rečem vam in pravim, da potrpite, rečem in pravim. Jaz bi vas srčno rad videl zadovoljnega.“

„Kratko...“

„Kratko, dragi moj, jaz nisem kriv. Jaz nisem naredil postave. Predno pa sklenemo zakon, smo dolžni natančno poizvedovati, je-li ni zadržkov.“

„Toda povejte mi vendar, kakšen zadržek je zdaj še nastal!“

„Potrpite! To niso stvari, ki se dadó rešiti kar obrnivi. Upam, da ne bo nič hudega. Toda kljub temu moramo poizvedovati. Postava se glasi jasno in določno: Antequam matrimonium denunciēt...“

„Saj sem že povedal, da ne maram te latinščine!“

„Toda razložiti Vam moram...“

„Ali mar niste še poizvedovali?“

„Še ne popolnoma, kakor bi moral, vam pravim.“

„Zakaj niste poizvedovali o pravem času? Zakaj reči mi, da je že vse končano? Zakaj čakati?“

„Glejte, zdaj me zbadate z očitanjem, ker sem predober. Pospesil sem vsako stvar, da bi vam bil na uslugo. Toda... toda, sedaj se mi je... dovolj, jaz vem.“

„Kaj hočete torej, da storim?“

„Potrpite par dnij. Dragi sine, saj par dnij ni večnost, potrpite!“

„Koliko časa?“

— Sedaj sva na dobrem — misli si don Abbondio, in reče, zelo dvorljivo kretaje: „Bodi, v štirinajstih dneh, bom skušal... bom skrbel...“

„Štirinajst dni! Oh, ta je pa res nova! Storil sem vse, kar ste zahtevali; določili ste dan, ta je prišel; sedaj mi pa pravite, da naj čakam še 14 dnij! Štirinajst...“ ponovi z višjim in bolj jeznim glasom, stegnivši roko in potisnivši pest v zrak. In kdo ve, kako hudobijo bi bil združil s tem številom, da ga ni prekinil don Abbondio ter ga prijel za drugo roko, nekako bojazljivo in proseče: „Stojte, ne razgrajajte, za božjo voljo. Videl bodem, skušal bodem, če v enem tednu...“

„In kaj naj rečem Lucii?“

„Da sem se jaz zmotil.“

„In kaj porekó ljudje?“

„Recite vsakomur, da sem se jaz zmotil vsled prevelike naglice, ker sem bil predober; zvrnite vso krivdo name. Ali morem bolje z vami govoriti? Pojdite sedaj! Ob tednu...“

„In potem ne bo novih zadržkov?“

„Če vam pravim...“

„Dobro, potrpet bom jeden teden. A zapomnite si, da se potem ne bom dal odpraviti s praznim govoričenjem. V tem se vam klanjam.“ Rekši se pokloni don Abbondiu manj globoko kakor sicer, ter ga pogleda bolj pomenljivo nego spoštljivo.

Odšel je in korakal prvokrat ozlovoljen proti domu svoje neveste, dà, razkačen. Prihajal mu je zopet na misel oni pogovor. Zmirom bolj čuden se mu je zdel. Hladni in zmedeni sprejem pri don Abbondiu, prisiljeno in nestrpljivo govorjenje njegovo; njegovi sivi očesi, ki ste med govorom vedno blodili sem ter tja, kakor da bi se bali srečati se z besedami, ki so mu prihajale iz ust; njegova navidezna nevednost gledé poroke, ki je bila že povsem določena; najbolj pa to, da je kurat namigaval velike reči, a povedal nič jasnega: iz vseh teh okoliščin je Renzo sklepal, da tiči za to stvarjo druga skrivnost, kakor mu je don Abbondio dopovedal. Mladenič obstane za trenutek, premišljuje, je-li bi se vrnil in don Abbondia prisilil, da govori bolj jasno. Povzdignivši oči pa zapazi Perpetuo, ki je šla pred njim in vstopila v vrtič par korakov pred hišo. V tem, ko je ona odpirala vratica, zakliče ji, povspeši korake, doide jo, ustavi na pragu ter začne z njo pogovor; imel je trden naklep, spraviti iz nje kaj bolj jasnega.

„Dober dan, Perpetua; jaz sem upal, da se bodedo danes vkupaj veselili.“

„Kakor Bog hoče, moj ubogi Renzo.“

„Skažite mi majhno prijaznost! Ta blaženi gospod kurat mi je natvezil nekaj vzrokov, katerih pa ne morem docela umeti. Razložite mi vi bolje, zakaj ne more ali naju neče danes poročiti!“

„O, kaj mislite, da vem jaz skrivnosti svojega gospoda?“

(Dalje prih.)

Št. 551.

Dijaške ustanove.

42 1—1

Od prvega semestra tekočega šolskega leta naprej izpraznjena so 3 mesta Jernej Sallocherjevih dijaških ustanov po 100 kron na leto. Pravico do užitka teh ustanov imajo dijaki na ljubljanskih gimnazijah, ki so na Kranjskem rojeni, ubogi, pridni in pa lepega vedenja. Prošnje za podelitev teh ustanov morajo biti opremljene s krstnim listom, z ubožnim listom, s šolskimi spričevali zadnjih dveh semestrov in jih je vložiti do 15. februarja letos pri predstojnem šolskem ravnatelstvu.

Mestni magistrat v Ljubljani,
dné 5. januarja 1900.

Št. 14273 I. 1899.

Razpis.

33 3—1

Podpisani deželni odbor razpisuje

službo okrožnega zdravnika v Železnikih

s plačo 1600 K na leto in poboljškom 600 K iz zdravstvene okrožne blagajnice. Prosilci za to službo pošljejo naj svoje prošnje podpisnemu deželnemu odboru do 31. januarja 1900

ter v njih dokažejo svojo starost, upravičenje do izvrševanja zdravniške prakse, avstrijsko državljanstvo, fizično sposobnost, neomadeževano življenje, dosedanje službovanje, ter znanje slovenskega in nemškega jezika.

Oziral pa se bo le na take prosilce, kateri so najmanj dve leti že službovali v kaki bolnici. Prosilci naj v prošnji izjavijo, ali bi eventualno prevzeli tudi kako drugo službo okrožnega zdravnika na Kranjskem.

Deželni odbor kranjski.

V Ljubljani, dné 10. januarja 1900.

Dunajska borza.

Dné 12. januarja.			Dné 11. januarja		
Skupni državni dolg v notah	99 05		3 2/3 državne srečke l. 1853, 250 gl.	160 50	
Skupni državni dolg v srebru	98 80		5 1/2 državne srečke l. 1860, 100 gl.	158 25	
Avstrijska zlata renta 4%	97 90		Državne srečke l. 1864, 100 gl.	200 50	
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	98 45		4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	97 80	
Ogerska zlata renta 4%	97 90		Tisne srečke 4%, 100 gl.	137 20	
Ogerska kronska renta 4%, 200	94 95		Dunavske vravnjavne srečke 5%	255 —	
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gl.	131 20				
Kreditne delnice, 160 gl.	233 75				
London vista	242 35				
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	118 10				
Dunavsko vravnjavno posojilo l. 1878	107 50				
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	96 —				
Prijoritete obveznice državne železnice	88 50				
južne železnice 3%	70 40				
južne železnice 5%	99 75				
dolenjskih železnic 4%	100 —				
Kreditne srečke, 100 gl.	392 —				
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gl.	330 —				
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gl.	41 —				
Ogerskega	20 75				
Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gl.	13 20				
Rudolfove srečke, 10 gl.	55 —				
Salmove srečke, 40 gl.	177 —				
St. Genois srečke, 40 gl.	175 —				
Waldsteinove srečke, 20 gl.	180 —				
Ljubljanske srečke	—				
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gl.	124 25				
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	287 50				
Akcije tržaškega Licyda, 500 gl.	78 —				
Akcije južne železnice, 200 gl. sr.	24 95				
Splošna avstrijska stavbinska družba	101 —				
Montanska družba avstr. plan.	274 25				
Trboveljska premogarska družba, 70 gl.	299 —				
Papirnih rubljev 100	255 —				

Nakup in prodaja
vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za zube pri žrebanjih, pri izrebanju najmanjšega dobitka. — **Promese** za vsako žrebanje.
Kulani na izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba
„M E R C U R“
I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh, potem o kursnih vrednostih vseh špekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za doseg kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnice.